

**“Folklor borki — millat yashaydi”: xalq og‘zaki ijodining milliy o‘zlik va
ma’naviyatni saqlashdagi ahamiyati**

**Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Pedagogika va ijtimoiy-gumanitar
fanlar fakulteti: O‘zbek tili ta’lim yo‘nalishi 1-bosqich 11-25-guruh talbasi
Xudoynazarova Xurshida**

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada folklorning millat hayotidagi beqiyos o‘rni, uning milliy o‘zlikni anglash, tarixiy xotirani saqlash va ma’naviy qadriyatlarni avloddan avlodga yetkazishdagi ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Xalq og‘zaki ijodining janrlari, ularning g‘oyaviy-estetik xususiyatlari hamda globallashuv sharoitida folklorni asrash

Kalit so‘zlar: folklor, millat, milliy o‘zlik, xalq og‘zaki ijodi, madaniy meros, an’ana.

Kirish

Folklor — xalqning asrlar davomida yaratgan, avloddan avlodga og‘zaki tarzda yetib kelgan ma’naviy boyligidir. Unda millatning dunyoqarashi, orzu-intilishlari, axloqiy mezonlari va tarixiy xotirasi mujassam. Mashhur folklorshunos olim Hodi Zarif ta’kidlaganidek:

“Folklor — bu xalqning tirik tarixi, uning ruhiy pasportidir.”

Shu bois “Folklor borki — millat yashaydi” degan g‘oya ilmiy va falsafiy jihatdan asosli fikr hisoblanadi.

Folklorning milliy o‘zlikni
shakllantirishdagi o‘rni

Milliy o‘zlik, eng avvalo, til, an’ana va folklor orqali namoyon bo‘ladi. Xalq ertaklari, dostonlari va qo‘shiqlarida millatning axloqiy ideallari, vatanparvarlik ruhi va ijtimoiy qarashlari aks etadi. To‘ra Mirzayev folklorning bu xususiyati haqida shunday yozadi:

“Xalq og‘zaki ijodi millat tafakkurining badiiy ifodasi bo‘lib, unda xalqning o‘zini anglash jarayoni mujassamdir.”

Demak, folklor milliy ongni shakllantiruvchi asosiy manbalardan biridir.

Folklor — tarixiy xotira va madaniy meros

Folklor asarlari yozma tarixda uchramaydigan ko‘plab ma’lumotlarni o‘zida saqlaydi. Afsona va rivoyatlar orqali qadimiy e’tiqodlar, ijtimoiy munosabatlar va xalqning tarixiy tajribasi namoyon bo‘ladi. Mamatqul Jo‘rayev bu borada quyidagicha fikr bildiradi:

“Folklor namunalarida xalq tarixining izlari, uning ijtimoiy va ma’naviy hayoti jonli holda aks etadi.”

Shu sababli folklor nafaqat adabiyotshunoslik, balki tarix va etnografiya uchun ham muhim manbadir.

Folklorning tarbiyaviy va ijtimoiy ahamiyati

Xalq og‘zaki ijodi yosh avlod tarbiyasida muhim vosita hisoblanadi. Ertaklar orqali ezgulik va yovuzlik tushunchalari, maqollar orqali hayotiy donishmandlik, dostonlar orqali esa jasorat va vatanparvarlik g‘oyalari singdiriladi. Abdulla Qodiriy xalq ijodining tarbiyaviy ahamiyatini ta’kidlab shunday degan:

“Xalqning og‘zaki ijodi — uning ma’naviy maktabidir.”

Demak, folklor jamiyatda axloqiy muvozanatni saqlashga xizmat qiladi.

Globallashuv sharoitida folklorni asrash masalalari

Bugungi globallashuv davrida ommaviy madaniyatning kuchayishi natijasida milliy folklor an‘analari zaiflashish xavfi ostida qolmoqda. Bunday sharoitda folklorni ilmiy asosda o‘rganish, raqamlashtirish va ta’lim tizimiga keng joriy etish dolzarb vazifaga aylanadi. Prezidentimiz Sh. M. Mirziyoyev ta’kidlaganidek:

“Milliy madaniyat va merosni asrash — millat kelajagini asrash demakdir.”

Bu fikr folklorni saqlash masalasining davlat va jamiyat miqyosidagi ahamiyatini ko‘rsatadi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, folklor — millatning ma’naviy asosi, tarixiy xotirasi va milliy o‘zligini belgilovchi muhim omildir. U bor ekan, millat o‘zligini yo‘qotmaydi, ma’naviy jihatdan barqaror bo‘ladi. “Folklor borki — millat yashaydi” degan g‘oya ilmiy jihatdan to‘la asoslangan haqiqatdir. Shu bois folklorni asrash, o‘rganish va targ‘ib etish har bir jamiyatning muhim vazifasi bo‘lib qolaveradi deb o‘ylayman.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirzayev T. O‘zbek folklori va uning janrlari. — Toshkent: Fan, 2008.
2. Jo‘rayev M. O‘zbek xalq ertaklari poetikasi. — Toshkent: O‘qituvchi, 2012.
3. Zarif H. O‘zbek xalq og‘zaki ijodi. — Toshkent: Fan, 1974.
4. Sarimsoqov B. Folklor va adabiy jarayon. — Toshkent: Fan, 1990.

